

ՊԱՐԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

ՊԱՐԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Տարեկան . . 12 Ֆր.
Վեցամսեայ . . 6 "

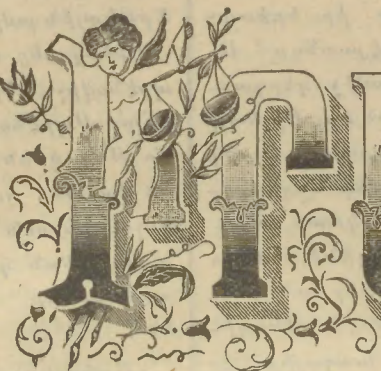
ԱՐՏԱՍԱՀԱՄԱՆ

Երկու թիւ մէկ ծաւառով
Տարեկան . . 14 Ֆր.
Վեցամսեայ . . 7 "

ԱՄԵՐԻԿԱ

Տարեկան 2,60 Տօլար
Վեցամսեայ 1,50 "
Կ Ա Ն Խ Ի Կ

Ծանուցման տուր
20 ւանդիւ

Լ Ր Ա Ք Ի Ր

Ա Ձ Ք Ա Յ Ի Ն Ե Ի Ք Ա Ղ Ա Ք Ա Կ Ա Ն

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ ԱՄԵՆ ՉՈՐԵՔԵՐԵԹԻ ԵՒ ՇԱՐԱԹ

Հ Ա Ս Յ Է

Rédaction du journal

„Iravounk“

VARNA (Bulgarie)

Редакция

на ВѢСТНИКЪ

„Иравункъ“

ВАРНА

Գրութիւնք եւ
չեմ տրուիր

ԺՈՂՈՎՐԴԻ ԲՈՂՈՔԸ

Երկու հայրենակներ անմահ
գոհերու, Շահէն-Սիւսի եւ Գ.
Չիթեանի Հոգեհանգիստին առ-
ջիւղ, կիրակի օր քաղաքիս եկե-
ղեցոյն թաղի հաւաքուած երկուսն
խոռոն թաղապետներ միասնայն
հաւաքուածք կազմեց քաղաքա-
կոն-Յանձնախումբ մը, որ յրկուս
է խմբագրութեան հրատարակե-
լու խնդրանք հետեւեալ երեք
գրութիւնները.

ՀԵՌԱԳԻՐ ՈՒՂՂՈՒՄԸ

Հին Հնչակեան կեդրոնին լուսնով
Վառնայի Հայ Ժողովուրդը մի-
ժամանակ ծաւալած, առանց կուսակ-
ցական խտրութեան, խոր վիշտ
զգաց Շահէնի եւ Չիթեանի
սպանման համար, Հոգեհանգիստի
առթիւ հաւաքուելով որոշեց ներ-
կայ պարսաւագիրը ուղղել ձեզ, այդ
ոճիրը թելադրողներու ճակտին
պարզ ոճրագործներու մակերը
գրուցմով:

Կեդրոնի սոյն մակերը իր
ճակտէն մաքրելու համար միայն
մէկ միջոց կայ զոր կառավարկենք,
չոտտով խառն պատգամաւորական
ժողով խաղով, անհրաժեշտ պա-
րագային հրապարակով ուրիշ յեղ-
կազմակերպութեանց ներկայացու-
ցիչներ, և յանձնել անոր անաչառ
քննութեան վերոյիշեալ ոճիրնե-
րու խնդիրը, և ոճրագործ թե-
լագրիչները պատժել, հայ յեղա-
փոխութեան վարկը փրկելու և
զոհերու իրաւունքը պաշտպանելու
համար:

Ծանփանտումը

Թ. Կ. Ճանկիւղեան, Թ. Գոռ
պէրեան, Փ. Հայրապետեան, Վարդ
Կ. Նիզամեան

Վառնա, 22 Յունիս

ՊԱՐԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Հին Հնչակ. կեդրոնին

Ժամանակէ մը իվեր Հնչակեան եր-
կու հատուածները բռնու հալածանք
մը սկսած են իրարու դէմ՝ իրենց օ-
կաններուն միջոցաւ, զիրար ամբաս-
տանելով զանազան զեղծութիւններու և
Հնչակեան միութեան վերջին պա-

ռակտու մի մասին: Լրագրական այս
պայքարը թէեւ շատ անխորհուրդ
և շատ անվերապահ կերպով մղուե-
ցաւ, սակայն, որովհետեւ անգործա-
տար շատ սովորական բան մը
գարծած է արտասահմանի մէջ, ոչ ոք
կրցաւ գուշակել թէ ան պիտի արիւ-
նտուի այնպիսի ոճիրներով, որոնք
անպատուաբեր են ամբողջ հայու-
թեան:

Եւ դառն իրականութիւնը եկաւ ա-
պացուցանել թէ լրագրական կրքոտ
կոխը կրնայ ոճիրներու յանգիլ, եթէ
ո եւ է յեղափոխական կազմակերպու-
թեան զեղծ գտնուի այնպիսի անձնու-
ձեռքը, որոնք ասակ չեն կառավա-
րել իրենց տգէտ հետեւողները և ի-
րենց որոշումները կուտան անձնական
կիրքերէ ու հաշիւներէ առաջնորդու-
ած:

Այս վտանգաւոր ու վնասակար կա-
ցութեան մատուցած է Հին Հնչակեան
կուսակցութեան վարչ. մարմինը որուն
պաշտօնական և կիսապաշտօնական
հրատարակութիւնները սպանալիք-
ներ կը պարունակեն զանազան ըն-
կերներու հասցէին, որոնց մէջ կը
գտնուին Գարեգին Չիթեան և Միս-
Շահէն: Այս երկու յեղափոխական
գործիչներուն սպանութիւնը, որիմի,
հիմնապէս վերագրելի է Հին Հնչակեան
կեդրոնին:

Յեղափոխական մարմինները ի-
րաւունք ունին իրենց մէջ գտնուած
վառ ու վնասակար տիպարները մա-
հաւաք պատժելու, բայց Հին Հնչակ-
եան կեդրոնը իր հրատարակութեանց
մէջ դեռ չկրցաւ ապացուցանել թէ
Միս, Չիթեան և Սուշպուրեան մահ-
ուան արժանի հայեր են, ընդհակառակը
համոզուած կը տիրէ թէ այդ զոհուած
ու զոհուելիք հայերը ազգային դատին
օգտակար եղած են և պիտի կարենան
ըլլալ:

Մենք ալ սոյն համոզումը ունենա-
լով և թարգման հանդիսանալով Վառ-
նայի եկեղեցիին մէջ զոհերուն Հոգե-
հանգիստեան առթիւ հաւաքուած Հայ
Ժողովուրդին մտածումներուն և
զգացմանցը, կը յայտարարենք թէ
Շահէնի և Չիթեանի գազանարար
սպանութիւնը քաղաքական ոճրագործութիւն
է և արատաբեր Հայ յեղափոխութեան
մասնաւոր որ անիկա քաջալեր ու
թելագրանք կ'ըլլայ ուրիշ ոճիրնե-
րու՝ որոնք կրնան կատարուիլ միա-
միտներու ու գործիք գարծողներու ձեռ-
քով, այսպէսով Հայութիւնը յեղափո-
խական ուժերէն կը զրկուի, այնպիսի
ուժերէ որոնք շատ պէտք ունին մեր
յեղափոխական մարմինները:

Հետեւեալէս, մենք, պարսաւե-
լով յեղափոխութեան անունով կա-
տարուած այդ ոճիրները, նախ կը

պահանջենք ձեռք որ անյապաղ մի-
ջոցներ ձեռք առնէք այդ ոճիրներուն
չարունակութիւնը անպայման արգի-
լելու համար, երկրորդ՝ ըստ մեր հե-
ռագրական առաջարկին՝ կարգադրու-
թիւն ընել կատարուած ոճիրներուն
խնդիրը քննելու և յանցաւորները
խիստ պատժի ենթարկելու համար,
նոյն իսկ մահուան պատժի: Ըստ ու-
րում զուր տեղը սպաննողը՝ ինքզինքը
մահուան արժանի կացուցած կըլլայ.
այսպէս կը վարուին բոլոր այն յեղ-
կազմակերպութիւնները որոնք ո եւ է
զաղափար ունին յեղափոխական բա-
րոյականի վրայ:

Ծանփանտումը

Կ. Նիզամեան, Թ. Կ. Ճան
կիւղեան, Թ. Գոռպէրեան, Վարդ
Փ. Հայրապետեան
Վառնա, 22 Յունիս

ԱՐՏԱՍԱՀԱՄԱՆԻ ՀԱՅՈՒԹԵԱՆ

Վառնայի հայութիւնը, առանց
կուսակցական խտրութեան, իր բա-
րոյական պարտքը մասամբ կատարած
ըլլալով զէպի հայ յեղափոխութիւնը
և ընկերական ձեռքբերով սպաննուած
Միս և Չիթեանը, և նկատի ու-
նենալով որ եղբայրասպանութիւնը
ամենակորստաբեր երեւոյթներէն մէկն
է մեր հայ յեղ. կիսանքի մէջ, կառա-
ջարկէ արտասահմանի հայութեան ձայն
բարձրացնել և բողոքել այդ ոճիրնե-
րուն դէմ, անոնց ազեղութեամբ շարու-
նակութիւնը անհրաժեշտօրէն արգիլե-
լու համար:

Ծանփանտումը

Կ. Նիզամեան, Թ. Կ. Ճան
կիւղեան, Թ. Գոռպէրեան, Վարդ
Փ. Հայրապետեան

Հ Ո Ք Ե Հ Ա Ն Գ Ի Ս Տ

(ՇԱՀԷՆԻ ԵՒ ՉԻԹԵԱՆԻ)

Քաղաքիս Հնչ. Մասնաճիւղը,
ի յիշատակ անմահանալի Շահէնի և
Չիթեանի, կիրակէ օր հոգեհանգիստ
կատարել տուաւ Ս. Սարգիս եկեղեց-
ւոյն մէջ: Յետ աւարտման արարո-
ղութեան եկեղեցւոյ բակին մէջ ատե-
նախօսութիւններ տեղի ունեցան,
երկսեռ խումբ լրագրութեան ներկա-
յութեամբ:
Դպրոցին ճակատը դրուած էր եր-
կու անմահ զոհերու պատկերները սե-
ւերու մէջ առնուած. որոնց բոլոր-
տիքը հետեւեալ խօսքերը կը կարգա-
դուէին.

«Նրանք» քեզ հայ Ժողովուրդ, որ
Շահէնի և Չիթեանի նման անձնուէր
հերոսներ ծնած են:

«Վա՛յ քեզ հայ Ժողովուրդ որ եղ-
բայրասպան հրէշներ ծնած են»:

Հանգիստեալ խորին կսկածաւով
կը կարգային այս տողերը, և առ-
տասուալի աչքերով կը դիտէին այդ
յանդուգն և անձնուէր հայրենասէր-
ներու պատկերները, զորս շրջապա-
տած էին երեք ծաղկեպսակներ, մին
Վառնայի հայ. յեղ. Միութեան յանձ-
նախմբէն նուիրեալ. իսկ միւս երկուսը
Հնչակեան Մասնաճիւղէն՝ ի յիշատակ
իրենց անմահանալի ընկերներու, Շահէ-
նի և Չիթեանի:

Ատենախօսներէն առաջին անգամ
բեմ եկաւ Տ. Գոռպէրեան, որ շատ
յուզ'ի կերպով պատմեց անմահանալի
հերոսներու կեանքը, ունեցած գոր-
ծունէութիւններն և եղբարկան վախ-
ճանքին. մասնաւոր կերպով շնչեց
Չիթեանի դէմ եղած դաւադրու-
թիւնները և զրպարտութիւնները
զորս ըրած էր Սագուէր-Արղուն-
եանց կեդրոնը:

Ատենախօսը չէր կրնար զսպել իր
յուզումը, յուզեց և ժողովուրդը,
ու ամեն ոք կ'արտասուէր հեկեկալով:
Յետոյ բեմ եկաւ Տ. Ճանկիւղեան
որ գրաւոր և բաւական երկարօրէն
պարզեց Շահէնի և Չիթեանի ան-
վեհեր և անխոյզ գործունէութիւնը,
նուիրուած հայրենիքի Ս. գործին, և
ցոյց տուաւ Սագուէր-Արղունեանց
կեդրոնի ճիւղային և եղբայրասպան
օճրագործութիւնները ընդդէմ երկու
զոհերուն, գոյց օր մ'ալ Սուշպուրե-
անի:

Պ. Ճանկիւղեան խօսքը վերջացուց-
անմահանալի նահատակներու ոսկե-
րացը հանգիստ մաղթելով: Այս մի-
ջոցին ժողովրդէն ոմանց կողմէ, յայտ-
նուած փափաքին վրայ պր. Արվախի
բեմ եկաւ և պաղարկելով պարզեց
եղած ոճրագործութիւնները յեղափո-
խական անունը կրող եղբայրասպան-
ներու ձեռքով, ու ըսաւ մինչև հիմայ
հրապարակ նետուած անբաստանու-
թեանց մէջ չ'տեսնաւ այդ ոճիր-
ները արդարացող անկասկածելի փաս-
տեր. և առաջարկեց որ չուտով խառն
պատգ. ժողով կազմուի և քննու-
թիւն բացուի Շահէնի և Չիթեանի
մասին. և եթէ որ եւ իցէ փաստ չը
կարողանան միջ բերել, մենք այժմէն
պիտի գրուցմենք ՈՃՐԱԳՈՐԾ տիպոսը
անոնց ճակտին:

Ժողովուրդը զոհուականութիւն
յայտնեց սոյն առաջարկին. և նոյն
միջոցին հանգիստեալներէն մին Տ.
Նիզամեան յառաջ գալով ժողովրդի
բերնով առաջարկեց որ անմիջապէս
յանձնախումբ մը կազմուի և պար-
սաւական գիր մը պատրաստելով հե-
ռագրուի Հին Հնչ. կեդրոնին: Ա-
մէնքը սոյն առաջարկին հաւանութիւն

տուին. եւ ժողովուրդը հինգ հոգի ընտրեց իւր կողմէն յանձնախմբի անդամ որոնք ամենայն սիրով ընդունեցին եւ յանձն առին անմիջապէս գրել եւ հեռագրել:

Եւ մենք վրէժխնդիր ոգևով մեկնեցանք սգահանդէսէն:

Սմբատ-Հրաւս

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱՆՑՈՒՂԱՐՁՔ

ՊՈԼԿԱՐԻՍ ԵՒ ԹՈՒՐԻՔԻՍ

Հակառակ Պոլկարիոյ արդի նախարարութեան հանգէպ թուրքիոյ բռնած խաղաղասէր ընթացքին, Սուլթանի կառավարութիւնը չը փոխեր իր բիրտ վարմունքը: Նախօրինի կ. Պոլիս զրկուիլը ու ձեռնուռայն վերադարձը, եւ միեւնոյն ատեն էտիր-նէի նահանգին մէջ գործուած թրքական նորագոյն վայրագութիւնները եւ սահմանագիծի վրայ թուրք զօրաց յաւելումը որոշ ապացոյցներ էին Սուլթանի չկամութեան:

Պոլկար նախարարութիւնը խաղաղասիրական պարտք մըն ալ կատարած ըլլալու համար, անգամ մը եւս գիմեց Դրան նօթայով մը, որուն մէջ կը թուէր իր ձեռք առած միջոցները Մակեդոնական շարժումը կասեցնելու համար: Կը յիշեցնէր Մակեդոնիոյ մէջ գործադրելի բարենորոգումները, եւ կը խնայէր «փոխանակ բարենորոգում գործադրելու կը թուի թէ թուրքիա կը հետեւի այնպիսի նպատակի մը որ երկու երկիրներն ալ ձախողութեան պիտի առաջնորդէ: Վիճակը առաւել քան երբեք ծանրակշիռ է: Թուրք զօրքերուն ներկայ համախմբումը Պոլկարիան կը ստիպէ միջոցներ ձեռք առնել թուրքիոյ կողմէ հաւանական յարձակումի մը դէմ պաշտպանուելու համար»:

Այս նօթային պատճենները զրկուելով նաեւ պոլկար ներկայացուցիչներուն:

անոնց պարտք կը դրուէր պետութեան միջամտութիւնը խնդրել եւ յառաջիկային պատահելիք չփոխութեանց մասին Պոլկարիան պատասխանատու չը բռնէր:

Պոլկարի Պոլկարիոյ այդ ազդարարութեան մեծ նպարդասի բացասական պատասխան տուաւ: Թուրքը իր գիտցածէն մազի չափ չեղիլ չուզեց:

Թուրքիոյ այս անուղղայ ընթացքին հանգէպ, նոյնիսկ Պոլսոյ զիւանադիտական շրջանակներու մէջ, իրաւունք կը տրուի Պոլկարիոյ որ իր պահեստի զօրքերուն մէջ մասը գէնքի տակ առնէ:

Իսկ անցեալ օր Դուռը իր սովորական ստախոսութեան կրկին զիմելով, պետութեանց դիտողութիւններուն պատասխանեց թէ սահմանին վրայ չատ զօրք չէ համախմբած, եւ եղածը միայն յեղափոխութեան դեմ ձեռքը արգելելու չափ է:

Պոլկարի Պոլկարի հեռագրական գործակալութիւնը փութաց մերկապարանոց ընել թրքական պաշտօնական ստութիւնը եւ որոշապէս ըսել թէ թուրքիան յանկարծ Պոլկարիոյ վրան ինչալու կը պատրաստուի:

Հետեւագէտ այլ եւս պոլկարի իշխանապետութեան ուրիշ բան չէր մնար, բայց եթէ ամէն պատահարի առջեւ պատրաստ գտնուիլ: Եւ այս պատրաստութիւնը սկսած է արդէն, եւ նշմարելի է անուշադիր աչքերու իսկ:

ՊԵՆԿԱՏ ԱՐԻՒՆԱՆԵՐԿ ՊԱԼԱՏԸ

(Մասնաւոր քղաքագործին)

Սերպական «թրամփտի» որ աշխարհ հիս ամէն ծայրերը արձագանգ տուաւ, շիտակը տեսակին մէջ միակ կրնայ համարուիլ: Պալատին մէջ գտնուող ապահովութեան անձնակազմը անսովորական մանրամասնութիւնները կարծիք բաւ կրնան համարուիլ այս մեծ դէպքը լաւ մը հասկնալու:

Յայտնի էր թէ ժողովրդիան մեծամասնութիւնը զգո՞հ էր իր երիտասարդ եւ անփորձ Աղէքսանդր Ա. թագաւորէն, որ Օպրիւնովիզ գերդաստանին վերջին շտապիչն էր: Յիշեալը երկրին վիճակը, քաղաքական նւերը կացութիւնը եւ մանաւանդ ժողովրդեան փափաքը առանց ի նկատի առնելու սկսած էր Տրակա Մաշինի հետ մեծանալէ վերջ կապուել ու կաշկանդել ազատութեան վարժ Սերպիացին, այնպէս որ ալ խաղալիք էր զարցած ամէն ինչ իր մօտը: Երկրին սահմանադրութիւնը ուզած պահունքը փոխէր եւ ուրիշ մը կը յաջորդեցնէր անոր: Եւ սակայն այս ամէնի նպատակաւ եւ թիւսդրութեամբ լրջալը յայտնի էր ժողովրդեան, Աղէքսանդր Ա. երեսէ ինկած էր, այն ատեն երբ մտադրած է թագուհի հռչակել զՏրակա, իր խնամակալուհին արկին Մաշինը, իր անցիկովը ծառայելիս մը: Ինչպէս յայտնի է մօտաւորագէտ Յ. տարի է որ այս ամուսնութիւնը կատարուած է մօտաւորագէտ Յ. տարի առաջ, ուրեմն գրեթէ Յ. տարի Սերպիացին թուրք կլլելով պապանձած եւ համբերած է բոլոր աշխարհի առջեւ Սերպ ազգին Պատոյն նախատինք բերող իր թագաւորին համար: Աղէքսանդր Ա. վերջին ծայր սիրահար իր կնկան ուզած է մօխիք ցանկ ժողովրդեան աչքին: ամուսնութեան յաջորդ տարին այն է կեղծ ծննդաբերութեան ատենները խոշոր խաբարայութիւն մը սարգած է Տրակայի խորհրդակցութեամբ մեծ պատրաստութիւններ են կատարուած գաւաթառանգին ծննդեան համար: Ժողովուրդը ամէն բոլոր թիւսդրութեան որոտմամբ կսպանէ եղբւր այն մեծ ուրախութիւն աւետիսը սակայն մեծ յուսախարութիւն: Թիւղանթներուն վառողները թրջած ըլլալով կրակ չեն առած: 40 ամենայ պատուար չէ կրցած յաջողցունել իր փախըլ, քանի որ իր քոյրը ժամանակէն առաջ վիժում է ունեցած ամուսնէն ընդունած տիգի մը հետեւանք: Ժողովուրդը այն ատեն զոհ ու հանգիստ եղած է, երբ Աղէքսանդր Ա. ի կնի հօր Ռուսիոյ Չար Նիգուլա Բ. ի ալի թագուհի:

Եւ այն թախանձանք զրկած բժիշկը Տրակային ամուսնութիւնը հաստատած է: Կրող գեց մը մտած էր արդէն Օպրէնովիզ գերդաստանին մէջ, գրեթէ բոլոր Օպրէնովիզեանք մութ անցեալ մը թողած են, ցոյի ու շուայտ կեանք են վարած, հակառակ իրենց բարձր կոչումներուն, եւ սակայն առանց բացառութեան գրեթէ ամէնին ալ իրենց արժանաւոր պատիժները ընդունած են:

Յակամայս բոլոր այս սովալիւթութեանց համբերող Սերպ ժողովուրդը ալ չը կրցաւ զնոք զսպիլ երբ տեսաւ թէ Աղէքսանդր Ա. գահաժառանգ հռչակելու կաշխատէր իր աներձագը, որ նաեւ հակառակ իրենց թագաւոր չինային ալ բռնող զօրութեամբ ընդունել տալու որոշումէ տուած:

Հասկի տունէն ճիշտ 15 օր առաջ կիրակի օր մէկը յանկարծ մեծ յեղափոխութիւն մը էր պայթեցաւ քաղաքի մէջ: Վաճառատանց պատճեններ, ծառաներ եւն, եւն, առաջնորդութեամբ Պէլկարաի բարձրագոյն վարժարանի աշակերտաց, գրեթէ 1000-1500 հոգի զէպի պալատ դիմել սկսան ըստնոր սահմանադրութեան իրենց ազատութեան բռնաբարման համար բողոքելու: Եւ սակայն ընդհանուր ժախտամբրի կողմէ բարձրագոյն բարձրագոյն հրաման մը գործադրուեցաւ, 3-4 ժամուան մէջ ամէն դասակարգի 90% աւելի երիտասարդներ եւ կիներ վայրէպար ջարդել տուաւ: շատ մը տուններ իրենց կտրճներէն զրկուելով յանկարծ սուգի ենթարկուեցան: Նոյն օրուան մեծեղակիր կառքերուն մէջ տեսած երիտասարդաց զիւկները շիտակը կ. Պոլսոյ երկրաշարժի եւ ջարդերուն նախուր յիշատակը արթնցունին յիս:

Մինչ ժայիս 28ին ամեն տեղ խաղաղութիւն կը տիրէր, նորանոր կազմակերպութեանց մասին շատ մը շշուկներ կը լսուէին թէպէտ, եւ սակայն որոշ բան մը չէր գիտցուէր: Նոյն օրուան իրիկունը թագաւորը թագուհի, քեյրիներուն եւ աներձագներուն հետ պալատին պարտեզին մէջ մի քանի ժամեր գիշակախաղով զուարճանալէ վերջը յոգնած կը քաշուին պա-

Ա. ՇԻՏԱՆԵԱՆ

(90)

ԹԻԱ ՊԱՐՏԸ

ՄԱՍՆ ԵՐՐՈՐԴ

ԱՆԿԱՅՈՒԹԵԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Եւ անա՛ այդ բացարձակ հրամանին դէմ ներքին ուժ մը դուրս կուգար ու ոստիկաններու սրտին վեց-հարուածը կուղղէր:

Կառավարութիւնը զայրացած այդ ուժին դէմ զինուորական շղթան ամրացուց ու պահանջեց որ հայերը յանձնեն հազարապետ սպանող հայ աղջիկ մը եւ միեւնոյն ատեն չի զեմադրին ոստիկաններուն՝ երբ անոնք խուզարկելու մտնէին ամեն տեղ: Կառավարութեան յայտարարութիւնն ինչ կը նշանակէր հայերը շատ աղէկ կը հասկնային, այդ պատճառաւ յայտարարութեանէ ետքը դարձեալ զեմադրեցին ու չը թողուցին որ ոստիկանները դուռ մը բանան:

Ասիկա ծանր էր թուրք կառավարութեան համար: Վալի փաշա եւ բանակին հրամանատարը զօրքերը լլնուցին Արարուց հրապարակը եւ վերջին անգամն երլալով յայտարարեցին կառավարութեան հրամանը:

Բայց այդ սպառնական յայտարարութեան ծանր նորէն անխելի մնաց: . . .

Վալի փաշան իր հողուն նենգութեանը զիմեց. . . առաջարկեց որ երեք ժամուան պայմանաժամ մը կուտար հայերուն, եթէ անձնատուր ըլլան իրենց ազատ կամքով: հակառակ պարագային մէջ, պիտի պարտաւորուէր թիւղանթի սալ տունները: . . .

Յեղափոխական Առժամանակեայ կառավարութիւնը գիշերով պատրաստած էր ներքին ուժերու զիւրքերը, բաժնած էր ազգամոթերքները, ու յարձակումին ամեն կերպով զեմադրելու միջոցները ձեռք առած էր: . . . հետեւաբար ալ սպանելու ժամանակը չէր: . . . Վալի փաշային իր պատասխանը տուաւ՝

«Անկախութիւն յայտարարելով: . . »:

Ու այդ յայտարարութեանէն ետքը կարմիր դրօշակներ պարզուեցան ամեն կողմ մէկ անկիւնաքի մէջ: Վալի փաշան սարսուխած՝ հրամայեց որ յարձակումը սկսի ու անխնայ կերպով ջարդուին հայերը:

Զինուորիկները յարձակում ըրին թաղերու վրայ, Սակայն զուռներուն մօտ չը հասած կիներային իրարու ետեւէ՝ տեղատարափ գնդակներու մէջ:

Կէս օրը ժամ մ'անցած էր: . . .

Արեւն փողոցներէն հեղեղի մը պէս կը վազէր. . . զինուորիկներու եւ մանաւանդ քուրտ խուժանին զիւսկները լեցուած էին ամեն կողմ ու ամեն անկիւն: Շատ զիւրքեր, որոնք հրամանատարին ձեռքն էին, յեղափոխականները գրաւած էին եւ յաղթութեան նշան մը անկած էին:

Սյապէս, բոլոր օրը կոխը շարունակուած էր մինչեւ որ զիւրքերը վրայ հասած էր: . . .

Հրամանատարը փող մը հնչելով դադարել տուած

էր զինուորիկներու յարձակումը, միայն բազմաթիւ զիւսկներ թողնելով փողոցներու մէջ:

ՎԱՆԱԿԱՆ...

Արեւնալի գիշերը անցած էր:

Հրամանատարը չորս թիւղանթներ զետեղած էր Այգեքսանի, Արարուց ու Յայնկոյանի կողմում արուարձանի հրապարակներուն մէջ: Միեւնոյն ատեն՝ աւելի ստուարացուցած էր զինուորական շղթան:

Կառավարութիւնը Բարձրագոյն Դուռնէն հեռագիր հեռագրել վրայ կը ստանար որ ամեն կերպով ապստամբները զսպելու աշխատէր:

Բայց հայերը չը նայելով կառավարութեան սպանալիքներուն, չը նայելով զինուորական շղթային ու հոկայ թիւղանթներուն, ինչպէս յայտարարած էին օր մ'առաջ, դարձեալ ծայրայեղ յուսահատութեամբ մը պնդեցին թէ՛

«Չեն ճանչնար թուրք կառավարութիւնը»:

«Չեն ճանչնար Սուլթանը: . . »:

«Այլ»:

«Անկախ է Վանայ նահանգը»:

«Եւ՝

«Կազմակերպուած է իր Առժամանակեայ կառավարութիւնը»:

Ան ատեն միջամտելու պարտաւորուեցաւ Անգլիական հիւպատոսը: Յեղափոխականները այդ անարգ մարդուն հետեւեալ ծանուցագրեր տուին:

— Ռուսացի Ազգ. երկուս
վարժարանաց ամսագրի հարցա-
քննությունը սկսած է երկուս-
թի օր և պիտի տևե մինչև յու-
րիս 3:

ՉԻՅՈՒՆԻ տղայոց պատու-
աստի համար 25 անգլ. ոսկինու-
րեր է Տ. Կարապետ Պետրոսյան
Քահարէ: Այս բարեգործը ազգայի-
նը 1899 ին Չիյոնի և Վանի
սովետներուն համար ալ 50 ոսկի
զրկած է եղեր:

ԱՆԵՔՍԱՆԴՐՈՍՈՒՄ միջ Բարե-
սիրաց անունով ընկերութիւն մը
կազմուէր է Չիյոնի որբերը
խնամելու նպատակաւ. ընկերու-
թիւնը արդէն 300 է աւելի ան.
Համաներ ունի եղեր ըստ փոխ-
նիկի:

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹ

Թ Ի Ի Ր Ք Ի Ա

Իբեքտէն վէ Տիաքօվատան վերի-
լէն մալիմաթլարա պինաէն, իսլա-
հաթ միւֆէթիչի Հիյի Բաշա Ար-
նաւուտ գապիլէրիին իսլահաթա
եաթըշտըմը. սըրպլարըն տախի
մէմուրիյէթէ իսթիխտամ օլըն-
մասընա անլարը բազի իմիչ. Սըրպ
լարտան պիր մըգտար ժանտարմա
եազըմըշտար:

Մ. ԼՈՒԳԷ ԼՕՆՏՐԱՏԱ

Բարիգտէն վէ Լօնտրատան ագ-
չամ ալընան թէլէկրաֆլարա պի
նաէն. Յրանսա ճուհուրիյէթ
րէյիսի Մ. Լուպէ յունիս 23
տէ Բարիգտէն մուֆարէթէթլէ
մէզքիւր կիւնտէ Լօնտրայա հէ
թիւիչ. Գրալ քէնտիսի վէ խա-
նէտանը գրալիյէ մէնսուպ զէվա.
թը քէրամլէ Մ. Լուպէի սթաւի.
օնտա գարշըմըմը վէ պէրապէր
ֆայթօնա բազիպէն Եօրք-Հաու-
զա կիթմիչլէր. Եհալի ալգըշ-
լարլէ վէ «վիվա» վէ «հուրա»
նիտալարը իլէ պէյանը մէսէրէթ
իթմիչ տիր:

Խարիճիէ նազըմը Մ. Տէլգասէ
տախի Լօնտրատա պուլընթօր:

ԲԱՐԱ ԷՕԼՄ ԻԻԾ

Բօմատան յուրիս 5 թարիխի
թէլէկրաֆ Լէոն Ժ. Բաբանըն
էօկլէնտէն օօնրա սաաթ իւշտէ
վէֆաթ իթտիկինի պիտիրաթի.
Բաբա 93 եաշընտա օլուպ, 25 սէ-
նէ մուգատտէմ ինթիխապ օլըն.
մըշ ըտը:

ՏԱԽԻԼԻԹԷ

Վիէննա վէ Բէթրոպուրկ գապի
նէլէրի Պուկար բօլիթիգա մէ.
մուրարընը շու եօլտա թէմին
իթմիչլէր. Թիւրթիանըն սինօր
պօյընտա թօրլատըղը ասքէր գուվ-
վէթի Պուկարիայլ թէհտիր ի-
չիւն օլմայուպ, իլլա եալընըզ չէ-
թէլէրին կէշմէսին մէնն իթմէք

իչիւն տրը. շու հալտէ Պուկարիա
գօյգմամալը. վէ գաթէն Բուս վէ
Աւստրիա գօնօլուարը Մաքէթու-
նիտա իչլէրին կիտիչաթընը
եազընտան թէտգըգ իթմէքտէ
տիրլէր» տէմիչլէր:

Իշպու թէմիւնի Սօֆիա հիւ-
քիւմէթիին պիր տէրէճէ րահաթ
իտէպիլէճէք զանն իտէրիգ. Ֆա-
գաթ տիկէր թարաֆտան զուհու-
րը մէհնուզ օլան թէհիլթէլէրէ մու-
գապէմէթ իտէպիլէք իչիւն, պօշ
էլլէ օթուրըմայաճաղը թապիի
տիր. պու սէպէպլէ Պուկարըն 24
ինճի ալալընա պազը րէտիֆ պէօ-
լիւկլէրի տախի իլալէ օլընարագ
սինօրըն մուհաֆազասը արթըրլի-
թօր:

Վիւքէլա րէյիսի Մ. Բէթրոպ
պիր միւրապաթտա՝ ալը ինթի-
յաթքարի թէտպիլլէր Պուկարիա
նըն տիկէր ճիհէթլէտիտէ տա.
խի էլէ ալընաճաղընը պէյան էյ
լէմիչ տիր:

— Էվլէլէր նախէմիլտէ եազմըշ
օլտըղըմըզ Տէլի օրման պուգաթթը.
չիւքմիլ իւզրէ միւպալալար
սուրէթտէ րէվայէթ օլընմըշ. եա-
նի իքի իսլամ քէօլլէրին ասքէր
թարաֆընտան գըրըմըշ օլընըզ
թէքըիւզ օլընթօր. եալընըզ թէլէ-
ֆիաթ 7-8 քիչիտէն իպարէթ
իմիչ, պուլընար տախի ասքէր.
տէն գըրըմայալ, ալըմըշ օլ-
տըղլարը Պուկար գատընլարըն
պիր իւրըմընտան աթըլան գուշ-
չուլարա գուրպան կիթմիչլէր.
Ասքէր սօնրա եթիլիուպ, սաղ գալ-
մըշ օլան թիւրք հայրուլթլարը
թուլթարագ չազըմ կէլէն տարիէի
հիւքիւմէթէ թէսլիմ իթմիչ:

— Տիւն Սօֆիատան վարիտ օ.
լան կազէթալարըն պէյանընա նա-
զարէն, թիւրք տէվլէթի Պուկար
սինօրընա թօրլամըշ օլտըղը աս.
քէրլէրի կէրի չէքմէյէ պաշա-
մըշ:

— Պուկար հիւքիւմէթիին օօն
տէֆա պէօյիւք տէվլէթլէրէ վէր.
միչ օլտըղը նօթանըն մաալը միւն.
տէրէճաթը պէր վէճհի աթի տիր.

«Էֆքեարը ումուսի թէսքին
իթմէք վէ Մաքէթոնիադա իսթի
լալ զուհուր իթտիլէպիլէճէք հէր
պիր թէշէպպիւսաթը մէնն էլլէ-
մէք իչիւն պիգ զալրէթտէ հիչ
պիր գուսուր իթմէտիք:

«Քէզա Մաքէթոնիա աշվալընը
թէսքին իչիւն— օրատաքի Պուկ-
կարլարըն թէգնիգինի թաթիլ իթ-
մէք վէ իսլահաթը իճրա էլլէմէք
շարթը իլէ— Պապը Ալիէ մուսուլ-
նէթիմիլի թէքիլի իթտիք. Յա-
գաթ թէսքիւֆէն կէօրիթլարըն
Պապը Ալի իսլահաթ իճրա իաւ.
ճէք իքէն իչլէրի հէր իքի տէվ-
լէթէ ուճ տէրէճէ թէհիլթէլի հա-
լէ սէվգ իտէյօր:

Նօթա Մաքէթոնիատա պուլ-
կար էհալիսի իւզէրիտէ սիւհա
արամագ պէհանէսի իլէ իճրա օ
լընան զատտարըգլարտան վէ սի-
նօր պօյընտա քիւլիլիլի ասքէր

թէճէմիւ օլընմասընտան պահս
իթմիչ տիր. «իչլէր պու հալտէ ի-
քէն» Պա ը Ալի Պուկարիայլ
մէսուլ կէօսթլէրիթի. Մաքէթու-
նիտա հիւքմ իտէն մուհիպի թէ-
էսիւֆ աշվալտան տօլալը
Պուկարլարըն հիտտէթի թաշ
րիգ օլընուպ, իքի հիւքիւմէթին
հուհարէպէյէ թուլթուլարընա
սէպէպ օլապիլիթի. Սուլըն չիւ-
տիլէ գատար մուհաֆազա օլընմա.
սը Պուկարիանըն սուհաթըվէրիկի
սալէսինտէ տիր. Ֆագաթ պուլնա
մուղայիթ օլարագ, հալը հազըր
չու սըրա բէք ինճէ պիր վազի-
լէթտէ պուլընթօր:

Պուկարիա Սուլթանըն վատա-
րընա վէ տէվլէթլէրին պէյանընա
միւթապըգ իսլահաթըն իճրասընա
պէքլէմէքտէ իքէն, թիւրք
հիւքիւմէթի սինօրլարը ասքէր-
լէրլէ տօլլուրուպ, ուֆազ
պիր պէհանէ իլէ հիւհուտա պաշ-
լամագ նիլէթիտէ պուլընթօր:

Նօթա հալը հազըրը շու սու-
րէթտէ նազը իտէրէք, տէվլէթլէ
րին Սթանպօլտա շէտիտ միւրա-
ճաաթտա պուլընմալարընը, եանի
սինօրլարտան ասքէրլէրի կէրի
չէքտիլմէք վէ իսլահաթը իճրա
իթմիլմէք իչիւն Պապը Ալիի իճ
պար իթմէլէրիին իճա իթմիչ տիր,
վէ ասքի հալինտէ Պուկարիա տա.
խի հէր պիր վուգաաթա գարշը
տուրմագ իչիւն թէտպիլլէր էլէ
ալմագա մէհպուր օլաճալընը իթ-
թար էլլէմիչ տիր:

Իչլէթ պու Նօթա իւզէրիին Աւս-
տրիա վէ Բուսիս՝ սինօրտան աս.
քիլլէրի կէրի չէքմէյէ Պապը Ալիի
իճպար իթմիչլէր:

Չ Ի Ն

Թէքար շու կիւլէրտէ Ագասի
Շարգտա միւսէլ պուլուտար
հըսս օլընթօր. Պու Շաթոն կազէ-
թաաընըն պէյանըն իւլէ, Բէքին.
տէքի ինկիլիզ վէ Ճիւսն էլիլիլի
միւթթէֆիգէն Չին հիւքիւմէթի
նէ պիր իւլթիմաթուս վէրուպ,
Բուսլարըն Մանչուրիատան պիւս
թէլէթի չըգմալարընը իտտա
իթմիչլէր վէ Չին վէ Բուս տէվ-
լէթլէրի պէյինտէ թանգիմ օլընան
մուգապէլլէրի ալալ թանըմատըգ
լարընը իսլալլէր պէշ կիւտէն
ճէվապ իսթմիչլէր:

Ճարօն բայթախտընտան վի-
րուտ իտէն տիկէր մալիմաթա
կէօրէ, Ճարօն տէվլէթի խօտ պէ
խօտ մէզքիւր մէսլէ իչիւն Բու-
սիայա տախի պիր բօթթէսինաթ
հօլլամըշ:

Չին կազէթալարըն պէյանը
իւզրէ տախի՝ Մ. Ամէրիկա, ին-
կիլիզ վէ Ճարօն հարպ վարլարը
Բէշլիլ քէօրֆէգիլնաթ թօրլանմագ-
տա ըմըշտար Բօթթ Արթարտա
տախի 57 րուս սէֆինէլէրի թօր.
լանմըշ տըր. Բէվայէթէ կէօրէ
իլլին իլէ տազըմըշ օլան Ճարօնիա
լը գապիլլէր մահէլի մէմուրիլէթ.
լէրինէ չազըրըմըշտար:

ՄԻԻԹԷՆԷՎԻԹԷ

— ԵՈՒՆԱՆԻՍԱՆ թէքար
ալթիւսթ օլմագտա տըր. Ալիինա.
նատան վիրուտ իտէն խապէրլէր բա-
լիգարիլարըն գաֆալարը գըր-
մըշ օլտըղընը պէյան իտէյօրլար.
սօգազլարտա պէօլիւք պէօլիւք
կէզուպ հիւքիւմէթի հազըրէյէ
գարշը նիւմայիլլէր իտէյօրլար.
Մէպուսան մէհիլսինտէ հիւքիւմէ-
մէթ թարաֆտարը օլան մէպուս-
լար՝ մուխալիֆ բարթիլէ մէնսուպ
օլան մէպուսլարլէ շէտիտ գապիլա-
լար իթտիլէր, պիր պիրլէրինի
տէօկտիլէր. ասալիլի իպգա իտէ.
պիլմէք իչիւն սօգազլար ասքէր-
լէր իլէ իհաթէ օլընմըշ տըր:

ԱԼԼՄՆԵՆԻՍԱՆ մէպուսլարըն
ինթիլապաթը խիթամ պուլուպ
Բալիլապալ շու եօլտա թէշթիլ օ-
լընմըշ տըր:

52 գօսէրպաթօր, 19 իմքէրի-
րիալիսթ, 102 կաթիլիկ, 81 սօ-
սիալիսթ, 16 Բօլոնիուր, 51 լի-
պէրալ, 21 էհալի թարաֆտարը,
9 անթիսէմիստ, 11 զիթար սֆ վէ
սալիլէ:

ԹԻԻՃՃԱՐԻԹԷ

ՎԱՌՆԱ, 4 Յունիս

ՋԱԽԻՐԷ

ՊՈՒԴՏԱՅ
Վալօն Լիպ. 56-58 հքթ. 9.—/9.90
Արապա լիպ. 57-62 հքթ. 9.—/11.20
ԱՐԱՄԱ

Վալօն 100 քիւս եօգ 9.80/10.—
Արապա 45-50 լիպ. հքթ. 5.50/ 5.60

ՋԱՎՏԱՐ

Վալօն 53 54 լիպ. եօգ 8.—/ 8.20
Արապա 8.—/ 8.40
ՖԱՍՈՒԼԻԱ 100 քիւս 18.—/24.—
ԵՈՒԼԱՅ

Վալօն 100 քիւս 9.50/10.—
Արապա հէքթ. 5.40/ 5.50

ՄԻՍԻՐ

Վալօն լիպ. 55-57 հէք. 7.80/8
Արապա լիպ. 54-58 հքթ. 7.—/7.20

ՏԱՐԸ

Վալօն 100 քիւս 10.—/10.20
Վալօն մուսաթլէսի ալթուս ֆը-
րանքլէ, արապա կիւմիլլէ, նաթ-
լէօն 20-90 ֆրանք:

Կիւնտէ 15/20 արապա վէ 7/8
Վալօն կէլմէքտէ տիր:

ՍԱՐԱՄԱՅԻԹԷ

Նաթուլէն 20.85 ֆրանք
Օսմ. լիւրաթը 22.85 ալթուս ֆրանք

ՊԱՐԿԱԼԻԹԷ

Վարնա բիւցաթընտա պագալիլէ
մալլէրին պու կիւնքի ֆիլաթը, ալ-
թուս ֆրանք իլէ:

ԳԱՀՎԷ 1.45/1.80

ՇԷՐԷՐ Նէմցէ — .58

« (Քէսմէ) սանաթը 30.20

ԲԻՐԻՆՃ Ճարօն չուլալը 38.— 40

» Ֆիլիպէ » 98.—/—

» Ինկիլիզ » 30.

» Բիգօն » 54.—

ԿԱԶ Սանաթը 7.50

ՉԵԹԻՆ ԵԱԶԸ քիւս —.85/—, 100

ԳՈՒՐՈՒ ԻԻԶԻԻՄ 32—33

Одговорникъ Н. Драгулевъ

Печатница Взаимность Варна.